

ČAJ

Pro chvíle pohody

DUBEN 2019

Časopis Autorů Jičínska

SMYSL PRO HUMOR

Smysl pro humor?
S hlavou
na popravčím špalku
zvolat:
Na ježka, prosím!

Peter GREGOR

151

Vážení čtenáři,

dubnové číslo ČAJe je věnováno humoru.
Jako hosta jsem pozval dnes již nežijícího autora
Petera Gregora (*1944 – 2014)
a jeho knihu „**Černý humor nenosí bílé rukavičky.**“
Autorovy texty přeložil do češtiny **Jiří Žáček**, a tak se můžete
seznámit s výbornou knihou **Nakladatelství Kmen.**
Vyšla v roce 2018 a zasluhuje si naši pozornost.

Rozhovor je tentokrát specifický – s **Řehečskou slepicí:**
„Není nic důležitějšího než si občas udělat legraci i sám ze sebe!“

Dalším hostem je talentovaná básnířka z Chrástavy **Věra Polášková**,
která v loňském i letošním roce získala na Řehečské slepici ocenění.
Můžete se seznámit s její zajímavou básnickou tvorbou.

Příspěvky úspěšných autorů z Řehečské slepice
Jana Lipšanského (povídka „**Kafka na zámku**“),
Jiřího Šandery (báseň „**Vynálezci a vynálezci aneb Proč má**
Francie ve znaku řehečského kohouta“)
a **Zdeňka Salavy** (básně „**Slepice a bankomat**“
– tu ilustroval jeho vnuk **Ondřej Salava**,
báseň „**Prvok**“ či prózu „**Božský slad'oučkový sirup**“)
avizují, že dubnové číslo je zároveň pozvánkou
na **18.ročník literární soutěže Řehečská slepice**,
který se uskuteční v **sobotu 6.dubna 2019**
v Knihovně Václava Čtvrťka v Jičíně!

Zachovejte si s ČAJem smysl pro humor!

Václav

HOST ČAJe:

Peter GREGOR (*1944 - 2014)

Narodil sa 27. februára 1944 v Prešove. Stredoškolské štúdiá absolvoval v Bratislave. Po maturite v roku 1962 študoval slovenský a španielsky jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, promoval v roku 1967. Profesionálne sa okrem literárnej činnosti uplatnil ako redaktor. V rokoch 1967 – 1969 pôsobil v Československom rozhlase, potom približne jeden rok v Československej televízii a od roku 1971 až do roku 1983 v časopise Osvetová práca. Od ukončenia redaktorskej činnosti v tomto periodiku žil v Bratislave ako spisovateľ v slobodnom povolání.

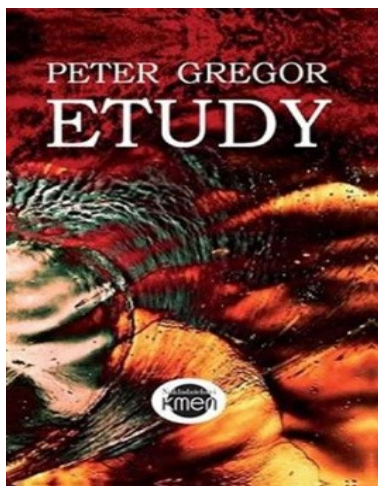
Doslov Jiřího Žáčka ke knize „Etudy“, kterou vydalo Nakladatelství Kmen v roce 2018.

ČERNÝ HUMOR NENOSÍ BÍLÉ RUKAVIČKY

Peter Gregor zemřel 11.března 2014. bylo mu sedmdesát. Věděl jsem, že má zdravotní problémy, ale byl to spíš dohad než zaručená informace, a také jsem si namlouval, že člověk tak dobře impregnovaný černým humorem jako on musí vydržet aspoň do sta let. Jak vidět, nemusí. Možná ho ten slalom mezi idioty v groteskním panoptiku, kde hlupáci si příliš často nasazují masky myslitelů, podvodníci platí za poctivce a skřeti se vydávají za velikány, přestal bavit. A jeho způsob humoru, který mohl povrchním čtenářům připadat jako nezávazné žonglování s bonmoty, byl nejspíš sebezničujícím zápasem s démony.

Peter byl nepřehlédnutelný. Exoticky vyhlížející dandy v elegantním oblečení, s mohutnou, postupně šedivějící hřívou byl nepřehlédnutelný i v literárním kontextu. Slovenská poezie je hájemstvím lyriky – ale on byl ironik. Nikoliv programově, ale protože to byla jeho přirozenost. *Píšu, jak mluvím/ mluvím, jak myslím,/ a myslím, jak umím.*

Ironie a sebeironie vyzařuje z jeho básní, neúprosným sarkasmem jsou nasyceny jeho aforistické Etudy, pro něž – podle vzoru gregerií Gómeze de la Serny – navrhuji žánrový název *gregorie*. Existenciální náboj jeho textů

ironií a sarkasmem neztrácí, nýbrž získává. Peter Gregor byl – a pro čtenáře už navždy bude – buřičem proti každému statu quo, protože věděl, že *člověka člověkem nedělá schopnost / vzpřímeně kráčet na dvou nohách, / ale odvaha stavět se / na zadní.*

Jiří Žáček

ÚSPĚCH

Když chceš mít v literatuře úspěch,
nemusíš umět psát.
Stačí se přátelit s literárními kritiky.
Přátelé literárních kritiků totiž
píší vždycky skvěle.

REKLAMA

Netalentovaný umělec zatouží
po bombastické reklamě,
talentovaný se spokojí
i s pomluvami.

CO JE BÁSEŇ

Báseň je toto! Tvrдили jedni.
Omyl, tohle je báseň! Tvrдили druzí.
A zatímco se
na vysoké odborné úrovni hašteřili,
Poezie přešla kolem
nepovšimnutá.

SKŘÍŇKA

Poezie je černá skříňka
havarované duše.

DĚVKA

Ta děvka poezie!
Spustí se s každým,
kdo na to má!

KLAUNI

Klauni v soukromí
bývají smutní lidé.
No a?

Klauni tu nejsou proto,
aby byli veselí.

Klauni jsou tu proto,
aby byli veselí ti druzí.

SMYSL PRO HUMOR

Smysl pro humor?
S hlavou na popravicím špalku
zvolat: Na ježka, prosím!

DĚJINY

Dějiny se dají ovlivnit
dvěma způsoby:
Zasáhnout do nich
anebo získat monopol
na jejich interpretaci.

POKUD CHCETE

Chcete-li, aby rozum zvítězil,
musí pravda
aspoň remizovat.

PAMPERS

Pokud existují plínky,
které jsou suché, i když jsou mokré,
určitě existují životy,
které jsou krásné,
i když jsou zkurvené.

HUMÁNNÍ DNEŠEK

Otroky dnes už nikdo neloví.
Stačí vypsát konkurz.

ROZDÍL

Rozdíl mezi naší vládou
a přírodní katastrofou je v tom,
že přírodní katastrofa působí
bez mandátu

SLOVO O ILUZÍCH

Iluze jsou jako alkohol:
Tak dlouho pomáhají,
až začnou škodit.

VÍTÁNÍ VLÁDNÍCH DELEGACÍ

Když jsou schopni líbat se
před televizní či filmovou kamerou,
představte si, jakých sviňáren
jsou schopni v kuloárech!

VĚNO

Když jsem si ji bral,
měla jen holý zadek.
Panebože – ale jaký!

ZESTÁRL JSEM

Zestárl jsem. A vím to od chvíle,
kdy mně prvně řekli,
jak mladě vypadám.

CO SE MI PODAŘILO

Celý život jsem si hrál na spisovatele.
Úspěšně.
Co se mi nepodařilo:
Úspěšně si hrát
na úspěšného spisovatele.

PRACH JSI

Z prachu jsi vzešel
a v prach se obrátíš...
Dobrý důvod nebýt mezitím
sračkou.

(překlad Jiří Žáček)

**„Není nic důležitějšího
než si občas udělat legraci i sám ze sebe!“**

ROZHOVOR – ŘEHEČSKÁ SLEPICE

Již delší čas se ochomítám kolem Řehečské slepice, dá se říct, že ji znám vlastně od početí. Snášíme spolu dobré i zlé, letos na jaře dokonce oslavíme po osmnácté její svátek, ale nějak v tom shonu a spěchu nezbýval čas, abych se zastavil a trochu ji vyzpovídal. Dnes tuto svoji chybu napravuji.

-Řehečská slepičko, jak se těšíš na letošní 18.ročník tradičního svátečního veselí v jičínské knihovně?

Koko ko koko ... promiňte, asi spolu budeme rozmlouvat v lidské řeči. Těším se pochopitelně moc na všechny ty lidi, kteří mi přirostli k srdci. Na scénky, písničky a hlavně na dobrou náladu kolem sebe. No a na nějaké to zrníčko do zobáčku, to už k té mojí oslavě taky tradičně patří, třeba ty koláčky.

- Vzpomínáš si, jak to tenkrát na podzim roku 2001 všechno začalo?

Jakpak bych mohla zapomenout. Byla jsem sotva vylíhně kuřátko, řada lidí mi předpovídala krátkou budoucnost, že sotva jeden dva ročníky proběhnou, ale to bych nesměla mít kolem sebe ty správné lidičky. Snažili se, abych měla stálý přísun kvalitní literární potrawy, a to nejen z regionu, ale i z daleka.

- Nedávno jeden básník řekl, že prý Řehečská slepice je regionální soutěž, kde si udělují ocenění navzájem oblastní autoři, aby si připadali důležití. Co ty na to?

Že by neměl běhat po dvorku bez přikrývky hlavy. A hlavně by se měl přijet podívat v dubnu na vyhlášení soutěže, aby viděl odkud odevšad jezdí mí příznivci. Na některé se už vysloveně těším, ale jsem ráda, že přijíždějí noví a noví. A důležití? Tak to už vůbec ne, já si myslím, že oni si právě dělají z těch oficiálních soutěží autorů, které nikdo nezná a kamarádi jen na tom svém dvorku, tak trochu legraci. A to se mi líbí. Protože není nic důležitějšího než si občas udělat legraci i sám ze sebe.

-Každý rok dostáváš spousty literárních dopisů. Stačíš to všechno přečíst?

Jakpak by ne. Píšou mladí i starší, básničky, povídky i písňové texty. Za dlouhých zimních večerů ty dopisy holkách v kurníku předčítám a náramně se bavíme. Dokonce o nás jedna básnička napsala, jak jsme jely do Afriky nebo o tom, že nám v Řehči vystavějí slepičí lázně. To se s holkama opravdu moc těšíme, že si to užijeme.

- A co kohouti? Ti taky poslouchají?

Oni mi tak trochu závidí, ale taky nepřijdou zkrátka. Nakonec nejeden řehečský kohout dostal už tuhleto cenu jako nejlepší z nejlepších. Třeba ten pán z Moravy, to je kohout podle mého giusta. Ale je jich víc, co se nám holkám na kurníku líbí.

- Dokonce o tobě vyšla knížka „Deset Slepíc, které (ne)zatřásly Řehčí.“ Chystáš nějaké další pokračování?

Jo, to jsem taky napsala. No musím přiznat, že mi několik lidiček trochu pomohlo, ale už chystám „Druhých Deset“, protože o tu první knížku byl velký zájem. Je prakticky rozebraná. A taky bych ráda vydala knížku scének o mně, ale ještě uvidím, mám na dvorku spousty práce, a tak mi to sepisování jde pomalu. Někdy závidím vám lidičkám, jak píšete ty povídky jako po másle. Já se při tom vždycky pořádně zapotím. Ale každý rok vydám sborník a ještě přispívám do Řehečských novin, takže se opravdu nenudím.

- Stála jsi u zrodu „Řehečského kvarteta.“ Jakou hudbu máš ráda?

Jo Kvarteto, to je moje srdeční záležitost. Nakonec nebýt mě, kdo ví, jestli by vůbec vznikli. Mám ráda všechny ty jejich pecky jako třeba „V Řehči je hezky, v Řehči je pěkně“, ale i další. V tom fofru si na všechny najednou nevzpomenu. Ještě by mi někdy mohli zahrát písničku „Ta slepička kropenatá.“ Není to sice o mně, ale o kolegyni, což nevadí, protože to zůstane doma v kurníku.

- Za dva roky už budeš slavit podvacáté. Máš už vymyšlená další témata?

Jé je, témat mám do zásoby několik ošatek. Třeba jsme ještě nebyli v Řehečských skalách nebo u Řehečského moře nebo ... je toho ještě hodně, na co bychom se mohli a měli podívat.

- A ty osobně máš nějaké téma, které bys ráda vyhlásila?

Kdyby bylo jen podle mého, tak by se každý ročník jmenoval Řehečská slepice – největší přítel literárního člověka!, ale prý to nejde, že se témata musí měnit. Co se dá dělat, ale třeba na takový jubilejní 25.ročník si to téma určitě prosadím.

- Počkej, počkej, slepičko, ještě nebyl ani dvacátý a ty už plánuješ pětadvacátý ročník? Není to nějak předčasné?

No a co má být (poznámka kladeče otázek – trochu našťavaně). Jsem už prostě pojem. Stala jsem se nesmrtelnou legendou už za života. A těch pár ročníků to je jen chvilka. (poznámka – zapýřila se).

- Tak se nezlob, jak tě znám, tak to určitě zvládneš. A přeji ti hodně nápadníků a neutuchající nadšení, optimismus a humor! Děkuji za rozhovor: Ko ko ko dák!

Otázky kladl a rozhovor zapsal Václav

Řehečská slepice (*2001 na podzim), první dva ročníky (2002,2003) proběhlo vyhlášení v Úlibicích, od roku 2004 se pravidelně koná v Knihovně Václava Čtvrta v Jičíně!

V letošním roce se soutěže zúčastnilo 54 autorek a autorů. Poroty posuzovaly celkem 84 příspěvků, 27 v poezii, 44 v próze a 13 v písňových textech (vloni „jen“ celkem 55 příspěvků).

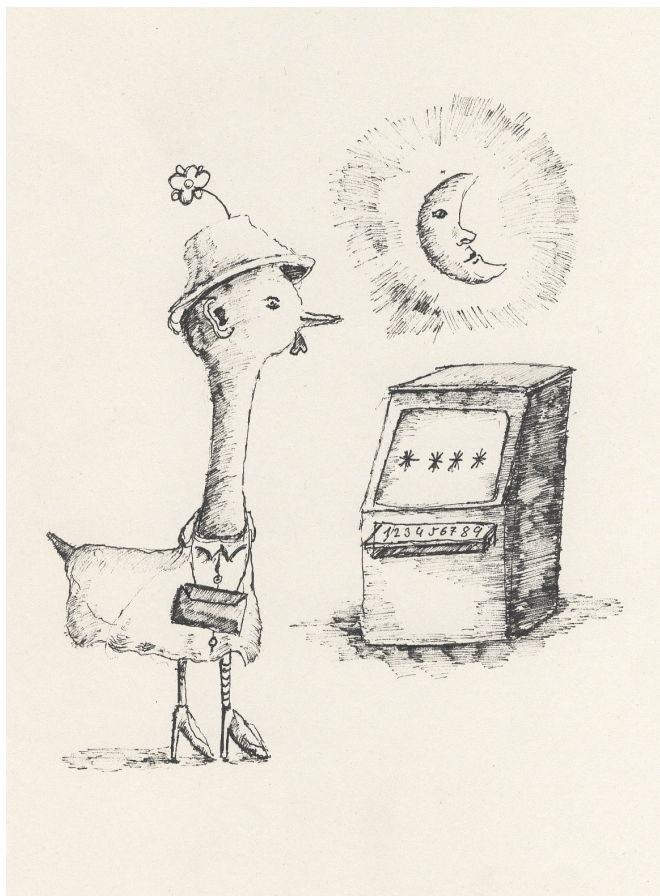
Zdeněk SALAVA SLEPICE A BANKOMAT

Šla slepice k bankomatu
vedle Domu potravin,
vložila platební kartu,
zapomněla svoje PIN.

Vyčinila sama sobě:
„Seš to ale slepice,

když v paměti
neudržíš
ani čtyři
číslice!“

Pak přece jen
vzpomněla si,
vybrala své
bankovky,
ještě ten den
nakoupila
zrní a dvě
sodovky.

Kresba
Ondřej Salava

Jiří ŠANDERA
VYNÁLEZY A VYNÁLEZCI
aneb PROČ MÁ FRANCIE VE ZNAKU
ŘEHEČSKÉHO KOHOUTA

Dávno, dávno bylo tomu,
kdy lidé slezli ze stromu.
Zpočátku skákali a běhali po čtyřech
jako dovádivé štěně,
pak si troufli i vzpřímeně.
Byl překrásný ten dávný věk,
kdy po zemi chodil pračlověk.
Moudrý pramuž vzpřímený
vážil si své praženy.
Vášnivě ženy z doby kamenné
měly oči plamenné
a zatímco jejich muži mamuty lovili,
ony jim chytřejší a chytřejší děti rodily.

Jejich dítkám zřejmě svědčil vzduch tehdejší,
snad proto byly stále vynalézavější.
A tak kteréhosi dne před 400 000 lety
- všímavý pračlověk Pepa Mazourek -
vyhrabal ze země **pazourek**
a zatímco Pepa dál hledal a po zemi lezl,
jeho kamarád první **sekyrku** vynalezl
a když zjistil,
že se pazourek na ostré kamínky štěpí,
hnedle z něho vyrobil ještě dva **oštěpy**.
Bylo to jako když narazí na zlatou žilu,
pračlověk zručný zhotovil i kamennou pilu.

Před 250 000 lety jakýsi podivín v Africe,
místo aby v neděli laskal černou dívku,
věnoval se pazourku, luku a dřívku.
Jak to říct v jedné větě,
třením vzniká teplo
a oheň je na světě.
Rázem se všichni mají jako na Kampě,

když sedí v jeskyni při **lampě**.
Oheň praská, prská a píská,
pod ním poskakuje hliněná miska,
mechové vlákno je místo knotu
a lidičky zpívají na jednu notu.
Při té hudební palbě
věnují se jeskynní **malbě**.

*Sto roků vedro bylo
až ze všech crčelo,
pak létaly kroupy i pršelo
a človíček moudrý ťukal si na čelo.
Mrzlo, padal sníh a znovu tál.
Do toho všeho vítr vál...
... a pan Čas? Pan Čas šel dál.*

A zase se něco děje,
k obloze signálový čoud spěje.
Indiáni sbíhají se zleva i zprava,
šamanem je vysílána **kouřová zpráva**.
V tmavé Africe zase,
snad kvůli spáse,
neznámo kterého roku
- ví se pouze že to byl duben -
kdosi vymyslel **mluvící buben**.
Byl to právě on,
co předešel telefon.

Před 5 000 lety,
říkám pravdu věru,
obyvatelé Sumeru,
radostí křičeli hola hola,
když sestrojili z prkének **kola**.
Již nebylo třeba
těžká břemena po zemi smýkat,
a přitom jak osel dřinou hýkat.
Že se dřevěná kola točí a drží pohromadě
a že náklad neskončí na hromadě,
za to zodpovídá a ručí
vynálezce **kovových obručí**.

Po nějakém čase
rozkřiklo se zase
- a dozajista pravda je to -
že koňským spřežením v starém Egyptě
bylo přežeto,
rychlostí nemalou kotě,
lehkým **kolem z loukotě**.

Ve východním Středomoří,
kde slunce kouzelně hoří
pohádkově jasným plamenem,
zpracovatelé kovů - kamenem -
jako první- tepali ze zlata a mědi
na své potřeby odpovědi.
Podle toho, jaká byla doba
vznikla nová zbraň nebo ozdoba.
Pak napadlo, jistého chytrého Honzu,
začít vyrábět tvrdší předměty z **bronzu**.
A jednou chlapi když byli zimou ztuhlí,
zahřívali se spalováním dřevěného uhlí,
vytrhávali se tak i z nudy,
náhle **železo** získali z rudy.

Někdo používal měchy
a zabýval se tavbou,
jiný zas na moři plavbou.
Již před 3000 lety
jeden Číňan pochlubil se
schovaným za pasem,
kulatým kompasem.
Vlny vysoké jako hory
překonávaly z hrubých klád **vory**.
Když jeden šikovný vyrobil **plachty**,
druhý sotva to trochu zažil,
honem rychle se snažil,
aby na vodě jej nesly
rychlé **plachetnice s vesly**.
Před 1000 lety bez velkého ryku
právě na nich Vikingové objevili Ameriku.
Hurá! Vstříc svobodě,

plavili se po vodě.

Nemusíš tomu věřit,
že čas dá se měřit
pískem, vodou, svíčkou
či obyčejnou tyčkou.
Jednoho letního dne v Egyptě
věnovali se téměř všichni vínu,
jakýsi vzácný muž však slunci a stínu.
Všem zdálo se, že zbytečně časem mrhá,
když pozoruje kam tyč od plotu stín vrhá.
Však právě jeho zásluhou
kostelní věže, které až do nebe ční,
zdobí přesné **hodiny sluneční**.
Pak jednoho Holanďana napadlo
zavěsit k hodinám **kyvadlo**.

V roce 1782
Montgolfiérové, obdaření bystrým duchem,
vynalezli **balon plněný horkým vzduchem**.

Tehdy ve Francii
šlo od ucha k uchu,
že k ohřívání vzduchu
dochází spalováním vlny a slámy
- a nebyly to žádné fámy!
Oprávněně báli se mnozí,
že shoření vynálezu hrozí.
Navzájem si všichni láli
a do koše nastoupit se báli.

I poslové na cestu se vydali,
by odvážného dobrovolníka hledali.
Tu přihlásil se kohout statečný
a zvolal:
„Nelze být k té věci netečný!
Jsem sice z rozlohou malé české země,
smělé **řehečské** srdce však bije ve mně.
Přichystejte zatím řady,
beru s sebou kamarády-
-nebojácnou ovečku z Nové Paky,

udatnou kachnu z Úlibice taky.“
Kohout dal se urychleně do *gala*,
slepička mu pro štěstí pusu dala,
řka:

„Jen běž chrabrý kohoute můj,
já zatím pohlídám zde ten hnůj“

Francouzky a Francouzi někteří
nečekali až se sešerí,
oblékli si tamní kroje,
a nasadili brýle troje.
Vynálezci byli šťastni,
že se ta věc skutečně vznesla
a řehečského kohouta, kachnu i ovci
po modrém blankytu nesla.

Tak se stalo, že se chytrost a odvaha
pro dobrou věc spojily
a bystří a odvážní
své země zase jednou proslavili.
Na počest toho, že
z pozemské rohože
se dnes lehce lidská noha odpoutá
má Francie ve znaku
řehečsko-galského kohouta.

Těch vynálezů bylo opravdu mnoho,
nelze opomenout ani psané slovo.
Ten vymyslel do dřeva klíny,
tam ten větrné mlýny,
Ten stroj na sečení louky,
jiný kolo na mletí mouky.
A mohlo by mne ukřičet kdejaké ptáče,
že jsem zapomněl na počítače.

Každý vynález, který jen trochu slouží
obrovskou poklonu a úctu zaslouží.
Leckterý si cestu krkolomně razil,
a proto bych nechtěl aby se někdo urazil,
že já cením ze všeho nejvíce
houpací křeslo, fajfku, střevíce.

HOST ČAJe:

Věra POLÁŠKOVÁ

Narodila jsem se 21. října 2003 svým rodičům (ted', jak to píšu, je mi patnáct). Událo se to v Liberci, poněvadž v Chrastavě, kde bydlím, porodnice není. Dostala jsem jméno Věra, po tatínkovi Polášková. Sourozence nemám. Moje první vzpomínka pochází z léta 2006 a obsahuje části dovolené v Řecku, zejména pak jistého Řeka v růžové košili.

V necelých třech letech jsem začala chodit do školky, kde mě to dost záhy omrzelo. Po povodních jsem nastoupila do ZŠ, kterou navštěvuji dodnes. Kam dál, zatím nevím.

Mám pejska Falíčka (těž Ernst). Učím se hře na klavír. Ráda háčkuju, pletu, kreslím, poslouchám rádio, hraju na flétnu, čtu. Ze sportů preferuji plavání, ale vyhraju si i s obručí nebo švihadlem. Obecně si ráda hraju. (Ve skutečnosti většinu času nedělám nic.) V šesté třídě jsem se octla mezi vítězi Matematické olympiády za okres Liberec a od té doby mě docela baví matika. Občas, hlavně když si čistím zuby, mě napadají básničky. Posílám je do soutěží. Mohly jste se s nimi setkat v Chrastavských listech, v časopise Krkonoše a Jizerské hory, v časopise Světlik a v mnoha sbornících, které se mi nechce vypisovat. Nedávno jsem v liberecké knihovně křtila nového maskota.

Úspěchy za poslední 2 roky (vypisuji pouze 1. místa):

dvakrát 1. místo - Face2Art (poezie), dvakrát 1. místo - Jablonecká literární soutěž (poezie)

dvakrát 1. místo - Zlatá tužka (poezie), 1.m. - Dobrovolnictví a já (poezie)

1. místo - Píšu povídky, píšu básně... (poezie), 1.m. - Živá voda (poezie)

1. místo - Máj - měsíc poezie (próza ...dělám si srandu, poezie)

1. m.- Svatovalentýnská soutěž (poezie), 1. místo - Čertovská pohádka (poezie)

1.místo - Evropa ve škole, krajské kolo (poezie), dvakrát 1.m. - Pionýrský sedmikvítek (poezie, komiks), 1.m. - Jeden příběh dvojím perem (výjimečně próza), 1.m. - Požární ochrana očima dětí, okresní kolo (obrázek)

Z TVORBY VĚRY POLÁŠKOVÉ

Živá voda

Kampak se ztratila prastará pýcha?
šuměla, bublala, zurčila...
Kdysi tak bouřlivá, nyní tak tichá,
ne ona pravidla určila.

To člověk přemýšlel, jak živel zkrátí,
zavedl si domů vodovody...
Snad přitom zapomněl, co pláče, potí,
když ze tří pětín je taky z vody.

Že vodu nepije, řkouc člověk drzý,
po kapsách hromadil korkové zátky,
od vzniku života dostal se brzy
-oceán posloužil namísto skládky.

Až bude přibývat pouští a soušek,
až slunce jako pec bude nás pražit,
až bude potřebný každičkový doušek,
na burzách H₂O začne se dražit.

Až vyschnou přehrady, nádrže, koryta,
až pak se budeme o změnu snažit,
až bude poslední sklenice dopita,
teprv si začneme vody víc vážit.

Poselství

Muška, muška jenom zlatá,
prolétla mi kolem hlavy.
A za chvíli před nosem,
druhá, třetí, čtvrtá, pátá...

Pročpak dneska tolik chvátá?
Jaké asi nese zprávy?

Hledíc na mne úkosem,
sedá na má bagančata.
Ptáte se, co věstí,
zlatých mušek hejno?
Básníkovi štěstí,
mně na botě lejno.

Máj 21. století (z ptačí perspektivy)

Byl pozdní večer – první máj,
slavný to den pln snů a něhy.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
jak už to známe ze školy.
Jehličím voněl vzduch i kraj,
jezero omívalo břehy –
„Tak kde jste všichni, prosím vás!?!“
Ozvěte se mi, kdokoli!
Neslyšel někdo o Jarmile?“
...Je doma, píše slohovku.
„Neviděl někdo Viléma?!“
...Nepřijde, prý se stydí.
„Tak místo vášně roztomilé,
hrajeme si tu na schovku
a já chudák mám dilemma.
Co jen si počnu, lidi?
Pročpak tahle mládež dnešní,
přírodě se vyhýbá?
Jenom kolem maturity,
jejich svět se točí.
Pod starou rozkvetlou třešní,
dávno už se nelíbá.
Snad, že chybí dívkám city,
chlapcům jiskry v očích.“
Když nikdo nemá chvíličku,
na to, si sednout, vydechnout .
Když nikdo nemá ponětí,
jak vypadá krása.
Je snadné malou hrdličku
v hučení dálnic přeslechnout.
Ale co potom? – Odletí.
A s ní i láska – spása.

Májové rozjímání

Jaro končí...
Neomylně.
Květy růží vzkvétají
a na jejich nektar pilně,
motýli se slétají.
Jaro končí...
Všechno vzkvétá.
Jasan nabyl rozpuku,
a motýl, co kolem létá,
otřel se mi o ruku.
Jaro končí...
Konec světa?
Sama jsem jak v rozpuku,
možná to byl závan léta,
co otřel se mi o ruku.

Vzkaz lháři

Klameš ty, kteří ti věří.
Klameš i sám sebe.
To ti na nich nezáleží?
Co tě k tomu vede?

Lži si tedy, když si myslíš,
že se pravdu nedoví,
lži si lháři, však sám zjistíš,
zda máš na to svědomí.

Proč zanevřel jsi na pravdu?
Proč zavíráš jí vrátka?
Chceš sloužit lži? Opravdu?
Věz, je to cesta krátká.

Noční návštěva

Čumí na mě jako tele,
které spolkló vesmír,
vetřel se mi do postele,
i když ví, že nesmí.

„Škvíra v okně na verandu?
No to si snad děláš srandu?
Máš na to dvě vteřiny,
vypadni z tý peřiny!“

Navzdory zlé předtuše,
která ve mně převažuje,
jeho pohled do duše
odchod zřejmě nezvažuje.

„Strč si někam ty svý oči!
Myslíš, že ti na to skočím?
Jestli tě tu najde táta,
budeš mtvej natotata!“

Tváří se jak milius,
a já zase měknu,
vyděračství je fakt hnus,
to vám teda řeknu.

Být či nebýt velkorysá?
Zas čekat jen na zklamání?
Večer, to se vždycky lísá,
ale když chci, není k mání.

Přes den pořád někde courá,
v noci u mě leží,
co však čekat od kocoura?
Věrnost asi stěží.

O Golemovi

Jednou jeden chytrý mužík,
(rabín Lew se jmenoval),
popad dláto, rýč a nožík,
hlíně tvary věnoval.

Jeho žena na něj volá:
„Nemůžeš být chvíli doma?
Kam furt chodíš s tím svým
dlátem?

Už si zase hraješ s blátem?
Co z toho tentokrát bude?
Máme hlínu doma všude.“

„Nic se neboj, ženo má,
uplálal jsem Golema,
bude nám pomáhat v domě,
nic nestojí – žije skromně.

Stačí napsat na papírek,
jakékoliv přání,
tenhleten náš kucařírek,
splní bez váhání.“

To si žena líbit nechá,
pro papírek honem spěchá,
a za malou chvíli,
Golem štípe dříví.

Pak mu velí,
vyprat prádlo,
koupit zelí,
sůl a sádlo.

Golem jí rád plnil přání,
vždyť to byla jeho paní,
sloužit – jeho poslání,
chut' k práci ho pohání.

Zkrátka dnes bych řekla tolik:
„Byl to Golem workoholik.“

Když měl zrovna volný čas,
řádivál vám jako ďas,
kudy prošel, nechal spoušť,
město prázdnější než poušť.

Co vyváděl za neplechy?
Pěstmi bořil domům střechy,
to vám bylo neštěstí,
zničil celé náměstí.

Když to viděl rabín Lew,
pokrčil prý kolena,
dlouhým skokem, jako lev,
srazil toho Golema.

Obr přišel o své síly,
opět z něj byl kopec hlíny.

Od té doby, každou zimu,
hned jak první vločky sletí,
schová ho sníh pod peřinu,
sáňkují tam na něm děti.

Jan LIPŠANSKÝ : KAFKA NA ZÁMKU

Kafka – ale říkejme mu stylově třeba K. – vystoupal na kopec, vlastně spíše kopeček, a podíval se na údolí, tedy spíše rovinky, pod sebou. Pražský intelektuál vždy vidí realitu poněkud pokřiveně.

Zámek K. neviděl, skrýval se nejspíše v mlze, která teď na noc vystoupila. Cítil se unaven, přece jen z vyseidávání po pražských kavárnách s Němci (a s intelektuály) neměl žádný turistický trénink.

Původně ho sem, do jisté Řehče, měl přivést autobus, ale když K. viděl v Jičíně na nádraží jeho uvolněné šrouby na karosérii a vyviklaná sedadla, raději se rozhodl trochu projít.

Mělo ho varovat už to nádražní WC – prostá díra v zemi v jakési kadibudce, jež se nedala ani pořádně uzavřít. Chybělo také splachování, jež měli dokonce i baron s baronkou na svém mníšeckém zámku v obýváku.

Ach, baron s baronkou, moderní lidé, dokonce vzduchodol' si tuhle pořídili, než jim shořela při cestě z Mníšku do Nové Jardovy Lhoty.

Když pak K. šlapal silničkou, říkal si, že udělal dobře. Na těchto výmolech, rozpraskaném asfaltu, samých záplatách, by autobus pěkně nadskakoval a ubohý K. neméně.

Minul dřevěnou stodolu za plotem po pravé straně a došel na náves. Pravděpodobně šlo o náves – stál zde strom oplocený dřevěnými laťkami do trojúhelníku, kontejnery na odpad, autobusová zastávka, kousek dál tekli tenký potůček.

K. se zamyslel – ten tvar trojúhelníku, není to nějaké znamení? Něco z kabaly? Dva trojúhelníky přece tvoří Davidovu hvězdu. Že by zde, v Řehči, sídlili nějakí zednáři, bratři?

Stmívalo se stále víc, a tak se K. rozhlédl, jestli neuvidí někde hostinec, kde by se ubytoval. Ale viděl jen pár stavení kolem silnice. Jedno vypadalo nadějně, vydal se tedy k němu. Stálo vpravo od cesty, ale dělalo si kolem sebe impozantně prostoru.

K. přišel blíž a v mizejícím denním světle si přečetl ceduli: „Chata mysliveckého sdružení Jestřáb z Kačákovy Lhoty.“ Protože nikde neviděl zvonek, zkusil zaklepat, zabušit, ale nic se nedělo. Ostatně, ani okny nešel ven jediný paprsek světla.

K. se začal cítit zvláště. Sám v nadcházející noci v liduprázdné vesnici pod jen tušeným zámekem na kopci, jenž se mu ani zahlédnout pro mlhu nepodařilo.

Najednou si K. uvědomil, že je pozorován. Na silniče stál děda s fajfkou a něco si pro sebe mumlal. K. k němu pospíšil.

„Dobrý člověče, kde se zde nachází hostinec, abych se ubytoval?“

„Hospoda? Tady? To musej zpátky, do Oulibic! Tam je na odbočce hospoda U bílýho lva. Ale tady nic není!“

„Musí tady být hospoda! ŘeDok mi přece dal poukaz na ubytování! A navíc tady určitě někde je zámek!“

Děda na K. koukal jako na blázna. Pak si vypůjčil poukaz, chvíli do něj mžoural a pak povídá:

„Jó, to musíte k Němcům!“

K. tahle zpráva povzbudila. Tak přece, krajani, popovídají si německy, určitě mu domluví schůzku na zámku.

Děda byl natolik zdvořilý, že K. odvedl před dům, pak dal podivnému cizinci spánebohem, idem od vás, a zmizel.

K. na nic nečekal a zabušil na dveře. Vzápětí se rozrazily a v nich se objevil usměvavý, bodrý muž s šedivými vlasy i knírem.

„Grüss Gott!“ špitl K., ale šedovlasý muž ho uzemnil jadrnou češtinou pronesenou větou:

„A to jsou k nám hosti! Pojd'te dál!“

Než stačil K. zareagovat, popadl ho bodrý muž medvědími chvaty v podpaždí a spíše vhodil, než vtáhl do předsíně.

„Copak vy... nejste Němec?“ koktal K., oslněn žárovkou z chodby, neb jeho oči již byly uvyklé tmě venku.

„Jasně že jsem.“ Muž se poškrábal ve vlasech. „A jó, vy jste fakt mysl...? Ne, jsem Němec jenom příjmením.“

Viděl, že u K. toto oznámení vedlo ke snížení nálady, a tak se ho snažil povzbudit.

„Pojd'te, jen pojd'te dál. Dáte si s námi večeři, a nahoře máme pro hosty ŘeDoku připravený pokoj.“

K. ukročil stranou.

„Ne,“ zvedl ruce v obranném gestu. „Já bych raději... Někde v rohu, na houních.“

Protože pan Němec nečetl Kafkův Zámek, přání ho poněkud překvapilo.

„V rohu, na houních? Co by si o nás pomysleli?“

Vtom siní proběhla mladá dívka, na chvíli na neznámého vrhla udivený pohled, něco nesla, ale brzy zaběhla dovnitř.

K. za ní ukázal rozechvělým prstem.

„Nejmenuje se náhodou Frída?“

„Ale dejte pokoj, takový blbý jméno! To je naše Januška. A vy pojd'te dovnitř, dáte si s námi večeři a nahoře se pěkně vyspíte v peřinách.“

U večeře po K. všichni bázně pokukovali, konverzace vázla. Připadali mu podivní, lidé z podzámčí, jistě obyčejní čeledínové, sláma jim z bot koukala. I ta místnost se mu zdála až příliš prostá a obyčejná – normální

kredenc, stůl, židle, okno ven, kuchyňská linka...

Naštvalo ho, že Němcové jsou Češi jak poleno, a navíc se pořád usmívali. Byť nyní bázlivě, host se skutečně jevil podivným.

K. měl pocit, že se posmívají – jemu! Takoví neurození lidé, jistě ani jeho knihy nečetli! Třeba Proměnu nebo ten slavnější román, jak on se jen jmenuje?, ano, Proces. Krátký proces s nimi!

„Ta alej,“ odkašlal si K., „co sem vede, to je ta slavná Valdštejnova alej?“

Opět po sobě koukli, ale snažili se stále usmívat.

„Ne, kdepak, to byste musel do Jičína. Nespletl jste si to s bažantnicí?“

K. mírně zavrtěl hlavou a jemně se pousmál. Tito lidé nikdy nepochopí jeho génia.

„A ten zámek, který je nad kopcem, kdo tam žije?“

„Ale... ale tady žádný zámek není, pane! Dokonce ani kopec...“

„Vždyť mi v ŘeDoku tvrdili, že zde máte zámek! Dokonce se o tom prý zpívá v Řehečské hymně – ten řehečský zámek je za lesem!“

Němec, co byl Čechem, se široce usmál. Že by konečně pochopil?

„Jó, vy myslíte naše písničky? To vám můžeme zahrát. My jsme si zprvu mysleli, že vy myslíte... no jako skutečný zámek. Pojd'te, zahrajeme pánovi nějakou od podlahy!“

A bez varování začali hrát jakousi dup dup píseň, takže K. neměl šanci vše uvést na pravou míru, a musel tedy poslouchat, ačkoliv mu hudba přišla od té německé poněkud hrubá, ba až přízemně lidová.

Navenek se tvářil, že se mu muzicírování líbí, ale ve svém mozku zoceleném intelektuální kavárenskou činností přemítal. A najednou vše pochopil!

Netušil sice proč, ale došlo mu, že řehečští mu zámek tají. Musí tam zavolat, ale zase nezná telefonní číslo, nebo se musí seznámit s někým, kdo má v zámku nějaké známé a zavede ho tam.

K. totiž toužil po uznání a vysokých postech. Sice to podle jeho knih vypadalo, že kritizuje nesmyslnou úřednickou mašinérii, ale to jenom proto, že jeho knihy vlastně nikdy nikdo nečetl. A když, tak určitě ne celé.

Jinak by tušili, že úřednické mašinérii jen zdatně podkuřuje, aby si udělal dobré oko a byl jednou, časem, také přizván k lizu, případně korýtku.

Připadal si však nyní jako ve snu – před ním nějaká rodina zpívala, hrála na hudební nástroje, měli dobrou náladu, venku za okny tma – a tam, někde, je zámek. Ach, ta jeho nedostižná touha být někým jiným, být nobl pánem a nic nedělat, případně pouze rozkazovat!

„Hele, mně přijde, že ten chlap je nějak mimo,“ zašeptal při jedné pauze v písni jeden Němec druhému Němci.

„Jo, úplně mimo realitu,“ šeptl druhý Němec zpět o další pauze.

„Řekl bych, že to s tím zámek myslel vážně,“ zaznělo o třetí pauze. Protože pak písnička skončila, bylo po poradě. Němci se na sebe zmateně podívali.

„Tady může pomoci už jen jeden člověk,“ řekli oba současně, pak se bodře zasmáli a vrazili do sebe navzájem loktem a nakopli se jako před divadelním představením.

„Půjďte už spát, máme odestlat?“

K. se vytrhl z hlubokého zamyšlení.

„Obávám se, že jsme si prve nerozuměli,“ děl K. „Myslel jsem skutečný zámek – a lidi v něm.“

Němcové se po sobě podívali a neznatelně přikývli.

„Inu dobrá,“ řekl ten s knírem. „Když už jste nás prokoukl, můžeme vás seznámit s mužem, který zná lidi ze zámku.“

Nečekali, jak tato věta zcela hosta oživí. K. viditelně pookrál, na židli skoro nadskočil.

„Skutečně?“

Tak konečně! Po dvou stech stranách nikdy dokončené knihy a nepochopení ze strany hned tří filmových režisérů, kteří se ten jeho opus pokusili zfilmovat, konečně dospěl tam, kam chtěl. Seznámí se s lidmi ze zámku a stane se jedním z nich. Přestane být obyčejnou kavkou.

Vyšli do noci. Kafku překvapil chlad, který padl, ale statečně kráčel za oběma průvodci. Vesnice měla jen pár domů, a přesto se mu zdálo, že bloudí bludištěm, uličky se křivolace mýjely a každá v jeho představách směřovala vzhůru. K jeho slastnému pocitu by stačilo, kdyby začalo sněžit.

„Snad bude doma,“ pronesli Němci, pára jim šla od úst. „Je to vážený doktor!“

K. se usmál – doktorské řemeslo samo zaručovalo jistou vytříbenost projevu, ale zajisté i ty správné styky a kontakty.

Zastavili před domkem, zaklepali, zazvonili. Objevil se černovlasý muž v brýlích.

„Nazdar, mládeži, co se děje? Potřebujete spravit zuby?“

Oba ukázali palcem za sebe. Tam stál muž, velké, skoro šílené a tmavé oči, pohublý obličej, dlouhý tmavý plášť.

„Vypadá jak Kafka,“ odušil černovlasý muž.

„Jo, a hledá zámek,“ zašeptal muž s knírem. Pak si udělal prstem kolečko na čele.

„Ahá!“

Opět se po očku podívali na podivného turistu.

„To byl teda nápad s tím ŘeDokem, ti povím. Pěkně jsme si nadrobili!“

Co s tím teď uděláme?“

„Tak já bych jeden zámek měl. Na kolo.“

„Ale kuš!“

„Škoda, že už tak sto let nestojí mlejn, mohli jsme ho zavést tam.“

„Kuš, říkám!“

„A nestačila by mu ta zvonička na návsi a kříž?“

„Jo a zazvoníme mu tam na zvon. Říkám, dej pokoj, přemýšlím!“

„A jó, tak to jó, to pardon!“

Zde bychom náš příběh mohli ukončit, v kafkovském stylu, kdy nic nedopsal a nedokončil, a dokonce ani nezakončil.

Ale přece jen by to asi nebylo fér.

„Mám to! Skočte, kluci, pro auto.“

Pak se doktor otočil ke K. a řekl mile:

„Promiňte, že jsme vám hned nevyšli vstříc. Na zámku mají jisté obavy, aby k nim nepronikl někdo, kdo si to nezaslouží. Třeba nějaký zeměměřič, že?“

Oba se zasmáli a K. konečně pocítil, že našel moudrého muže.

„Jistě ale pochopíte, že vás do zámku nemůžeme vzít přímo. Budeme vás vozit se zavázanýma očima asi tak půl hodinky sem a tam, abyste nepoznal cestu. Souhlasíte?“

K. se zamyslel, ale přišlo mu, že jde o férový návrh. Přece jenom asi nemohl cestu k zámku, stále skrytému, stále zastřenému, znát každý. Cesta musela být jakýmsi druhem iniciačního bludiště. Proto přikývl.

Když přijeli Němci s autem, zavázali tedy cizinci oči, posadili na zadní sedadlo, jeden si sedl vedle něho jako ochranka, a vyjeli.

Doktor neomylně vyvedl auto na silnici III. třídy, po asi čtyřech minutách na silnici I. třídy, a na ní již zůstal, jen občas přejížděl mezi pruhy, aby K. zmátl. Mezitím si vyřídil jeden delší telefonní hovor, který však vřadu pro ruch motoru nebylo slyšet.

Cesta nakonec trvala čtyřicet minut, a když dal černovlasý muž u řízení znamení, K. si mohl sundat šátek z očí.

Užasl. Na kopci před ním se vypínal zámek. Velké, bílé zdi, rozsáhlá křídla, věžička, veliký park, a za stromy se táhly do daleka další budovy.

K. vydechl překvapením. Zámek se již neskrýval, a navíc vypadal krásnější, než si jej představoval.

Projeli zdobenou, kovanou bránou a vstříc jim vyšel olivrejovaný muž. Počkal, až auto zastaví, pak otevřel zadní dveře a mírně se uklonil:

„Pan Kafka, předpokládám?“

Cizinec konsternovaně přikývl, ani se nestačil rozloučit, a muž v livreji ho odváděl vstříc skvělé budoucnosti, kde možná napíše druhé pokračování

románu Zámek, a nemusí ho dokončit ani tentokrát.

Tři řehečtí pokrčili rameny, podívali se na sebe trochu rozpačitě a nasedli.

„Mám doma z Moravy, od kamaráda z Milonic, klobásky. Co kdybychom si dali? A spláchneme ten podivný večer nějakým vínkem.“

„Souhlasím, dost mě to vyčerpalo.“

„Kdo byl vlastně ten chlápek v livreji?“

„Zdejší správce. Kdysi jsem mu dal do pořádku zuby tak, že je mi dodnes vděčný a udělal by pro mě cokoliv.“

„Pánové, ale tu věc s tím ŘeDokem...“

„To domyslíme až u klobás, vína a zpěvu! Jedeme. Domů, do Řehče, do lékárny... Co to plácám?“

Auto se rozjelo do noci, mělo před sebou dalších 40 kilometrů. Projeli opět parkem, kovanou branou, a teprve za cedulí s nápisem Psychiatrická léčebna Kosmonosy šlápl černovlasý zubař na plyn

Zdeněk SALAVA : BOŽSKÝ SLADOUČKÝ SIRUP

Už ani nevím, ve které z nižších tříd základní školy se mi to přihodilo. Chřipka byla téměř pryč, jen kašel přetrvával. Když jsem se postaršímu, ustaraně vypadajícímu panu doktorovi se svým kašlem náležitě předvedl, napsal mi sirup, tuším že barvy do červena. Nedalo mi to a cestou z lékárny zapadlou uličkou k domovu jsem ten sirup ochutnal. Byl báječně sladoučkový a celé tělo jako když po něm touží každou svou buňkou. A už skoro jarní slunce tu lahvičku tak vábivě ozařovalo. Zkrátka než jsem došel domů, byla lahvička prázdná. Tak moc mi ten sirup barvy do červena chutnal. A vychutnával bych tu chuť donekonečna, kdyby nezačala hlodat otázka: Co teď? Rodiče přijdou domů z práce a budou se ptát, co bylo, jak jsem dopadl. Pan doktor mě napsal sirup. A kde máš ten sirup? Tak sladce ve mně žbluňkal, už nežbluňká. Sladké žbluňání vystřídala čím dál protivněji se ohlašující otázka: Bylo to báječné, ale co teď?

Nakonec jsem prázdnou lahvičku ukryl do popelníku sporáku na uhlí. Fakt mě nic chytřejšího nenapadlo. A rodičům po návratu z práce jsem s vážnou tváří vysvětlil, že pan doktor mi sice napsal proti kašli sirup, ale v lékárně mi řekli, abych si pro něj přišel až zítra. Asi jim do toho sirupu něco chybělo. Lháře jsem tedy udělal z pana lékárníka a myslel jsem si, že to tak stačí. Aspoň do zítřka. A do zítřka určitě vymyslím něco chytřejšího.

Jenže když už jsem si myslel, že aspoň do zítřka už bude klid, táta se – bylo to už v podvečer – vrátil z návštěvy u dědy v pokoji na druhé straně chodby, a dost rozčileně se na mě obořil: „Ale vždyť mi teďka děda tvrdil,

že tě oknem viděl, že sis z města nějakou lahvičku nes! Co to bylo za lahvičku?!“

Než jsem se zmohl na další lež, tak máma jako když je s dědou domluvená (i když nebyla), začala vybírat popel z popelníku u sporáku na uhlí. Odkud vyhrabala – já jediný se nedivil – pohřešovanou lahvičku od sirupu proti kašli. Dost zbytečně dodávám – do poslední kapky prázdnou.

Výprask z toho nebyl, protože táta mě měl pořád hlavně za maroda. A na maroda on by ruku nevztáhl, co kdyby mě tím ještě přitížil? Jen mě velmi přísně nařídil, co zítra udělám. A udělal jsem. A než mě ustaraně vypadající pan doktor napsal a předal nový recept, varoval mě, abych už nic podobného neopakoval, protože bych se také tím sirupem vypitým najednou mohl otrávit. Někteří starší, zkušenější spolužáci se sice nechali slyšet, že je to blbost, že to byl od pana doktora jen takový strašák, ale mě už to nezajímalo. Na božsky sladkoučký sirup jsem si prostě už nechal zajít chuť.

Zdeněk SALAVA: PRVOK

Jedna buňka pro život
prvokovi stačí,
každý vtíp mu přijde vhod,
málokdy se mračí,
a když ano, hned zná bod,
kde ho bota tlačí.

Tomu, kdo má buněk víc
hrozí komplikace,
strach ze spály, z neštovic,
ze dnů bez legrace,
pro bacil jste pouhé nic,
vyřídí vás hladce.

Prvok – trable s páteří?
Prvok – nemocnice?
Nemá chmury ze stráří,
ani z tasemnice,
cizí jsou mu lékaři
od skalpelu k pilce.

Prvokova kondice
je trvale dobrá,
není soustem pro lvíce,

neuštke ho kobra,
nebojí se munice,
lumpas, zlého obra.

Je milý a galantní,
nemá vrásky z lásky,
vychutnává světlo dní,
nechová se pansky,
nedá první poslední
do sportky či sazky.

Užívá si života,
má poklidné časy,
ve světle se mihotá
s lístkem mořské řasy,
neví, kdo je despota,
nemá mindrák z rasy.

Nadýchne se povětrí
a cítí se sytý,
na BMW nešetří,
nekšeftuje s byty,
nesmutní, že nepatří
mezi celebrity.

Zpívá píseň prvočí
na jediné strunce,
vesele si poskočí,

velebí dar slunce,
pak do světa vykročí
díky jedné buňce.

Archivní foto Martina Žantovského z Řehečské slepice 2014.
Hostem byl spisovatel Stanislav Rudolf (vpravo dole v pokleku).

ČAJ pro chvíle pohody

č.151, duben 2019, ročník XVIII

Vydáno 5. dubna 2019 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!